

Kako smo poslovali v devetih mesecih

Ze ob sprejemanju polletnega obračuna poslovanja Cinkarne, smo ugotavljali, da bodo tekoča gospodarska gibanja v državi in po svetu v drugem polletju še močneje vplivala na povečanje poslovnih stroškov kot v prvi polovici leta. To potrjuje tudi neto finančni rezultat devetih mesecev, ki je še skromnejši od onega, ki smo ga dosegli v prvem polletju.

V devetih mesecih letošnjega leta smo ustvarili 921.935 dinarjev čistega ostanka dohodka, kar je le 22,21 odstotka planiranega zneska. Ob polletju je znašal ostanek čistega dohodka še 1.120.058 dinarjev, kar predstavlja zmanjšanje za 17,7 %.

Udeležba dohodka v celotnem dohodku je sicer ostala v glavnem na planiranem nivoju (17,23 %) in na onem, ki je bil dosežen v prvem polletju, vendar sta porastli udeležbi pogodbenih obveznosti (obresti za kredite) in osebnih dohodkov (nov pravilnik), zaradi česar je ostanek čistega dohodka za sklade manjši od planiranega in onega v prvem polletju.

Ostanek čistega dohodka pa je večji od onega po sanacijskem programu, ker le-ta ob upoštevanju spremenjenih tržnih in gospodarskih pogojev (valjarna, cene in podobno) predpisuje nižjo zadolžitve od one po finančnem planu podjetja, ki je bil izdelan že v decembru leta 1970.

V primerjavi z istim razdobjem preteklega leta so poslovni

rezultati znatno boljši, saj je v merilu celotnega podjetja celotni dohodek porastel za 12,48 %, porabljen sredstva le za 3,4 %, dohodek pa za 87,57 %. Izguba je znašala v lanskih devetih mesecih 19.505.320 dinarjev. Minimalni ostanek dobička pomeni poslovanje na robu rentabilnosti. Tako stanje pogojuje naslednji tokovi:

- Visoka obremenitev poslovnih stroškov ter pogodbenih in zakonskih obveznosti s fiksnimi stroški zaustavljenih obratov, ki bremenijo obstoječo proizvodnjo v devetih mesecih tega leta z 8.037.918 dinarji.

- Dispariteta med porastom vseh poslovnih stroškov in pora-

stom naših prodajnih cen. V devetih mesecih letošnjega leta je bilo registriranih pri dobavah materiala podražitev v primerjavi s cenami, ki so veljale v decembru leta 1970 za 20.866.141 dinarjev, od tega zneska pa je bilo preneseno v obračun 17.036.653 dinarjev. V tem znesku pa niso vštete podražitve prevozov, uslug in carine. Podražitve pirita znašajo 1.942.689 dinarjev, podražitve surovin za organska barvila in kemikalije 1.425.832 dinarjev, ki jih v tem razdobju ni bilo mogoče kompenzirati z zvišanjem prodajnih cen, kar nam le-to ni bilo odobreno.

- Nedoseganje planiranega obsega poslovanja je zmanjšalo maso pokritja za režijske stroške.

- Večji fiksni stroški od planiranih v glavnem zaradi podražitev vseh storitev in materiala za vzdrževanje ter iz naslova osebnih dohodkov.

Variabilni stroški na doseženo proizvodnjo iz naslova prekoračitev normativne porabe surovin in ostalega normativnega materiala v merilu celotnega podjetja niso prekoračeni.

Vpliv realizacije izdelkov in storitev na poslovna dogajanja

Po knjigovodskih podatkih, ki zajemajo tako fizični obseg kot vpliv prodajnih cen, je bil plan bruto realizacije gotovih izdelkov in uslug dosežen z 92,13 % ob upoštevanju odprodaje materiala (ki ni bila planirana) pa z 94 %. Plan netorealizacije je bil dosežen s 95,57 %, ker je bil znesek odobrenih rabatov za 41,43 % manjši od planiranega.

Po izločitvi vpliva povečanih prodajnih cen v primerjavi s planiranimi, pa ugotavljamo, da je bil fizični obseg planirane realizacije izdelkov in uslug dosežen le s 86,97 %. Izpad fizičnega obsega planirane realizacije znaša torej v razdobju devetih mesecev še 13,03 % medtem, ko je ob polletju znašal 15,37 % (v tem času so bile odprodane zaloge pločevine).

Vrednostni izpad planirane netorealizacije znaša v razdobju devetih mesecev 30.696.737 dinarjev. Izpad tega dela realizacije je povzročil izgubo mase prvega pokritja (s katerim pokrivalo fiksne stroške) v znesku dinarjev 4.521.629.

(Nadaljevanje na 2. strani)

CINKARNAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA CINKARNE CELJE

LETO XVIII.

CELJE, 25. NOVEMBRA 1971

ŠTEVILKA 9

Proizvodnja in produktivnost v septembru in oktobru

V septembru smo dosegli 91,3 % vrednosti planirane blagovne proizvodnje. V primerjavi z istim mesecem preteklega leta je vrednost blagovne proizvodnje, dosežene v letošnjem septembru, večja za 6,13 %. Le ta je tudi večja od tiste, ki je bila dosežena v avgustu tega leta za 11,4 %.

V septembru ni bil dosežen osnovni plan proizvodnje naslednjih proizvodov: cinkove pločevine (prehod na dvoimensko delo zaradi spremenjenih tržnih prilik na zahodnih tržiščih), cinkove žice (zaradi premelega izvoza), zamak cinka (zaradi pomanjkanja cinka kvalitete 99,99 % Zn), pocinkanih žlebov in cevi (neustrezna kvaliteta pločevine), galuna (nedoseganje proizvodnje), cinkovega sulfata (nedoseganje proizvodnje), superfosfata (pomanjkanje fosforitov), VOBA in

(Nadaljevanje na 2. strani)

O odprtih vprašanjih stanovanjske politike

Konec septembra so bili sprejeti osnovni dokumenti o nadaljnjem gospodarjenju s stanovanji. Ta mala reforma na področju stanovanjskega gospodarstva, ki jo vsebujejo republiški dokumenti, je v bistvu nadaljevanje stanovanjske reforme iz leta 1965. V pripravi so še trije novi zakoni: Zakon o stanovanjskih odnosih, ta bo zahteval posebno pozornost, Zakon o gospodarjenju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastni, Zakon o stanarini, ki ga dosedaj nismo imeli ne v državi niti v republici.

Resolucija o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva

V dokumentu je načrtovana osnovna smer hitrejšega reševanja

stanovanjskih vprašanj v Sloveniji. Stanovanjska vprašanja so se občutno prepočasno reševala, zato so potrebe mnogo hitreje nara-

ščale kot pa reševale. Programsko usmerjanje reševanje in planiranje je nujno potrebno privedi na nivo občine in gospodarstva. Z vključitvijo vseh koristnikov stanovanj in interesentov za stanovanje se z novim zakonom uvaja nova kategorija soudeležbe v izgradnji in razširitvi stanovanjskega fonda.

Delovne organizacije bodo ob sedanjih družbenoekonomskih pogojih morale še naprej pomagati pri reševanju stanovanjskega vprašanja svojih delavcev. Občine bodo pripravile in sprejele svoje normativne akte za izvajanje načel iz te resolucije in za izvajanje republiških zakonov zlasti tiste, s katerimi bo nadrobneje urejala samoupravne odnose, družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, programiranje stanovanjske graditve ter izločanje sredstev za financiranje družbene pomoči. Skladno s temi akti bo potrebno tudi v gospodarski organizaciji, tudi v Cinkarni, prilagoditi pravilnik o sredstvih za stanovanjsko gradnjo in oddajanje stanovanj.

Zakon o programiranju in financiranju graditve stanovanj

V prvem poglavju — splošne določbe, določa zakon programsko usmerjanje graditve stanovanj, medsebojne odnose in področja, katera zakon zajema.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Na štarterjevo znamenje je pritisnil na plin tudi ta udeleženec avtomobilskega rallyja

Kako smo poslovali v devetih mesecih

(Nadaljevanje s 1. strani)

Največji izpadi so nastali pri realizaciji naslednjih proizvodov: cinkovi pločevini in trakovi, zamak cinku, cinkovi žici, pocinkanih žlebovih in ceveh s priborom, natrijevim hidrosulfitu in sulfidu, svinčevih oksidih, superfosfatu, v grafiki, pri korocikih, pokrivnih premazih, oljnem miniju in organolih.

Medtem, ko je izvoz v prvih šestih mesecih stagniral, je v tretjem četrtletju zelo ugodno potekal. V tem razdobju smo izvozili za 1.838.388 dolarjev, kar je za 15 odstotkov več, kako v celotnem prvem polletju. Kumulativna vrednost izvoza v devetih mesecih letošnjega leta znaša 3.438.388 dolarjev, kar predstavlja 66,62 % letnega izvoznega plana. Z izvoznim rezultatom v tretjem četrtletju smo občutno zmanjšali zaostanek, ki je ob polletju znašal še 19 %. 71,68 % vrednosti izvoza je bilo prodane za čvrsto valuto, preostanek pa za vzhodni kliring.

V prizadevanjih, da bi ublažili negativen vpliv podražitev, ki so nastale zaradi verižne reakcije na devalvacijo in v zvezi z revalvacijami valut zahodnih držav, smo uspeli v tem času doseči večje prodajne cene od onih, ki so bile planirane v znesku 19.820.646 dinarjev, s čimer nam je še uspelo kompenzirati podražitve, ki so nastale v tem obračunskem razdobju samo pri materialu, ne pa drugih. Vendar v tem obračunskem razdobju še nismo uspeli skupno z ostalimi proizvajalci kompenzirati zelo občutnih podražitev, ki so zadele organske barve (dinarjev 1.425.832) in žvepleno kislino (dinarjev 1.942.689).

Predpisani postopek sporazumevanja pri Zvezni gospodarski zbornici je bil zaključen, vendar resorska komisija pri ZIS cen ni potrdila, zaradi česar bo potrebno postopek preko zbornice obnoviti.

Vpliv proizvodnje

Vrednost proizvodnje, računana po stalnih cenah, zaostaja v prvih devetih mesecih za 6,62 % za planskimi predvidevanji. V prvem polletju je znašal ta zaostanek 7,23 %. V primerjavi z istim razdobjem preteklega leta pa je vrednost dosežene proizvodnje v letošnjih devetih mesecih manjša

za 6,64 %. Če odbijemo od vrednosti proizvodnje, dosežene v preteklem letu, vrednost blagovne proizvodnje proizvodov, katerih proizvodnja je bila ustavljena (cink, cinkov prah iz talilnice ter del proizvodnje žveplene kisline na cinkovi liniji), se ta rezultat bistveno spremeni. Vrednost bla-

govne proizvodnje obratov, ki niso bili ustavljeni, je v primerjavi z istim razdobjem preteklega leta večja za 3,07 %.

V devetih mesecih ni bila dosežena planirana proizvodnja naslednjih proizvodov: **cinkovega prahu** — zaradi prodaje v prvih mesecih leta; **žveplene kisline 60 %Be** — naprava ni usposobljena za normalno obratovanje (problem el. filtrov); **cinkove pločevine** — zaradi stagnacije izvoza

v prvem polletju, je bil obseg proizvodnje zmanjšan; **cinkovih strešnikov** — zaradi nedoseganja plana prodaje; **cinkove žice** — zaradi nedoseganja plana prodaje; **zamak cinka** — nedoseganje proizvodnje zaradi remontov, pomanjkanje delovne sile in neustrezne kvalitete cinka; **žlebov in cevi** — zaradi neustrezne kvalitete pločevine in nedoseganja prodaje; **ameriški trakovi** — zaradi opuščanja nerentabilne proizvodnje; **cinkovega sulfata** — zaradi nedoseganja prodaje; **ultramarina** — zaradi nedoseganja proizvodnje in pomanjkanja surovin; **svińčevih oksidov** — zaradi nedoseganja proizvodnje — posledica remontov in pomanjkanje svinca v začetku leta; **superfosfata** — zaradi nedoseganja proizvodnje v prvem polletju, v drugem polletju zastoj

v prodaji in pomanjkanje fosforitov; **zelene galice** — planirane lastne proizvodnje ni bilo; **cervacola** — sezonski proizvod — prodaja se od oktobra dalje; **organskih barv** — zaradi pomanjkanja obratnih sredstev; **organolov** — zaradi pomanjkanja surovin (obr. serd.); **oljnega minija in korocinka** — zaradi nedoseganja prodaje; **pokrivnih premazov** — zaradi nerentabilnosti proizvodnje po devalvaciji — cene odobrene v juliju; **kemolita P, kemolita POV, kemolita NOV, mikrocinka, mikrocinka No, tiskarskih barv** — kasni izgradnja novih obratov.

Vpliv živega dela na dosežene rezultate

a) Izkoristek časovnega fonda

je bil izboljššan za 2 %. Izboljšanje je bilo doseženo iz naslova »Drugi plačani in neplačani izostanki (1,27 %) državljskih dolžnosti, bolovanja in nepravilnih izostankov. Tendence povečevanja udeležbe nadur v skupnih opravljenih urah je še vedno prisotna, kar kaže na pomanjkanje delovne sile. Število opravljenih nadur se je v letošnjih devetih mesecih povzpelo na 94.571 (v pret. letu 78.161), kar predstavlja 4,33 % vseh opravljenih ur.

b) Produktivnost dela

Zaradi strukturalnih sprememb v proizvodnji (ukinitev ekstraktivne metalurgije) se je povprečno število zaposlenih v primerjavi z istim razdobjem preteklega leta znižalo za 22,63 %, vrednost proizvodnje pa je bila manjša le za 6,64 %, zaradi česar je bila izbolj-

šana produktivnost dela na zaposlenega za 20,66 %.

Tehnična produktivnost dela pa je porasla le za 15,95 %, ker se je povečala udeležba nadur v skupnih opravljenih urah.

Povprečni neto osebni dohodek na zaposlenega na podlagi vkalkuliranih ur (v dinarjih):

Leto 1970 I-IX	Leto 1971 I-IX	Indeks 1970-1971
1.045,72	1.388,29	132,75

Kljub povečanju osebnega dohodka na zaposlenega je masa za osebne dohodke v letošnjem letu celo nižja od one v istem razdobju preteklega leta, ker se je zmanjšalo število zaposlenih v strukturi le-teh.

Produktivnost dela na zaposlenega je porasla za 20,66 %. Intenzivnejši porast osebnega dohodka na zaposlenega od porasta produktivnosti dela je posledica izredno nizkih osebnih dohodkov v prvem polletju preteklega leta,

(Nadaljevanje na 3. strani)

Proizvodnja in produktivnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

zemeljskih barv, ftalatnega minija in organolov (zaradi pomanjkanja surovin) in korocinka (zaradi nedoseganja planirane prodaje).

V septembru je bilo proizvednih 466.200 kg litopona, katerega proizvodnja zaradi planiranega remonta, ki je odpadel, ni bila predvidena.

Kumulativno je bila v razdobju januar-september 1971 vrednost blagovne proizvodnje za 7 % manjša od tiste, ki je bila dosežena v istem razdobju preteklega leta. Letni plan je bil dosežen z 61,8 %.

Vrednost izvoza je v mesecu septembru znašala 536.406 \$, kar je 24,72 % več kot predvideva plan za september. Septembrski izvozni rezultat je seveda vplival na izboljšanje kumulativnega doseganja letnega plana izvoza, ki znaša za razdobje devetih mesecev letošnjega leta 66,62 %. V primerjavi z istim razdobjem preteklega leta zaostaja letošnji izvoz, ki znaša 3.438.388 dolarjev za 21,8 %.

71,68 % vrednosti realiziranega izvoza je bilo usmerjeno na konvertibilno pod-

ročje, preostali del pa na vzhodnoevropsko področje.

Kumulativno v devetih mesecih letošnjega leta je bilo poprečno število zaposlenih (vključno z obratom TiO_2 v izgradnji), za 22,63 % manjše od tistega v istem razdobju preteklega leta; ker je vrednost proizvodnje padla le za 7 % je produktivnost dela v merilu celotnega podjetja porasla za preko 15 %.

V mesecu oktobru smo dosegli v merilu celotnega podjetja 76,17 % vrednosti planirane blagovne proizvodnje. Po osnovnem planu planirane proizvodnje za mesec oktober nismo dosegli pri: cinkovih strešnikih, cinkovi žici, zamak cinku, žlebovih in ceveh, cinkovem sulfatu, ultramarinu, svinčevih oksidih, superfosfatu, anilinskih barvah, mineralnih barvah, organolih, premaznih sredstvih, kemolit mikrocinkovih ploščah ter pri tiskarskih barvah. V primerjavi z doseženo proizvodnjo v istem mesecu preteklega leta pa zaostaja proizvodnja dosežena v letošnjem oktobru za 6,89 %.

Kumulativno v desetih mesecih letošnjega leta je

bil letni plan blagovne proizvodnje dosežen z 68,83 %. V desetih mesecih letošnjega leta dosežena proizvodnja je za 6,65 % manjša od tiste, ki je bila dosežena v istem razdobju preteklega leta. V letošnjem letu je bila dosežena nižja proizvodnja naslednjih proizvodov: cinkovega prahu, žveplene kisline na cinkovi liniji, cinkove pločevine, cinkovega sulfata, ultramarina, svinčevih oksidov, superfosfata, zelene galice, tekstilnih pomožnih sredstev, organolov in korocinka.

Mesečni izvozni plan je bil v oktobru vrednostno dosežen z 90,21 %; ker je v tem mesecu porasla udeležba predelav. Kumulativno v desetih mesecih je izvozni plan dosežen s 74,14 % v primerjavi z istim razdobjem preteklega leta pa zaostajamo za 21,66 %. 70 % vrednosti izvoza je bilo prodanega za konvertibilno valuto, preostanek pa za vzhodni kliring.

Produktivnost dela na zaposlenega je v letošnjem letu za 15,13 % večja od tiste, ki je bila dosežena v istem razdobju preteklega leta.

O odprtih vprašanih stanovanjske politike

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za lažjo predstavo o določilih tega zakona naj omenimo nekaj členov.

Člen 4

Določbe tega zakona se uporabljajo za programiranje in za financiranje gradnje ali nakupa novih stanovanjskih hiš in stanovanj in za rekonstrukcijo obstoječih stanovanjskih hiš in stanovanj.

Za rekonstrukcijo po prejšnjem odstavku se štejejo vsa dela, s katerimi se poveča stanovanjska površina ali število stanovanjskih prostorov; za rekonstrukcijo se štejejo tudi dela, s katerimi se zboljšajo stanovanjske razmere z uvedbo ali modernizacijo sanitarne in ogrevalne opreme v stanovanjskih hišah in stanovanjih.

V drugem poglavju — programiranje stanovanjske graditve se usmerja programska rast stanovanjskega fonda na osnovi potreb in možnosti občine. Znano je, da je v Sloveniji 12 industrijskih centrov, okoli katerih se zbirajo oziroma priseljujejo ljudje.

Člen 9

Program za reševanje stanovanjskih problemov se izdelava za dobo, za katero se izdeluje občinski program stanovanjske graditve.

Program iz prvega odstavka obsega zlasti:

1. število delavcev, ki so brez stanovanja, ter število delavcev, ki sicer imajo stanovanje, pa to stanovanje ne ustreza številu in strukturi družinskih članov ali pa ne ustreza higiensko-sanitarnim pogojem ali normativom za velikost in opremljenost stanovanj;

2. pričakovano povečanje števila delavcev v zvezi s povečanjem proizvodnih kapacitet ali potreb poslovanja organizacije in oceno stanovanjskih potreb za nove delavce;

3. posamezne vire finančnih sredstev za graditev ali nakup stanovanj, vključno sredstva interesentov;

4. časovne etape realizacije programa.

Tretje poglavje določa izločanje in uporabo sredstev za stanovanjsko graditev.

Člen 10

Občani kupujejo oziroma gradijo stanovanja oziroma družinske stanovanjske hiše z lastnimi denarnimi sredstvi. Občani lahko kupujejo oziroma gradijo stanovanja oziroma družinske stanovanjske hiše tudi s posojili za nakup ali zidavo ter za rekonstrukcijo obstoječih stanovanj in stanovanjskih hiš.

Občinska skupščina določi na podlagi programa stanovanjske graditve najnižji odstotek sredstev, ki jih morajo organizacije obvezno izločiti v namene izgradnje in nakupa stanovanj. Občinska skupščina prav tako lahko sklene, da se oprosti posamezna organizacija plačila prispevka v času izvajanja sanacijskega programa ali ko izplačuje minimalni OD. Najnižji odstotek se predpiše pred začetkom koledarskega leta, v katerem se sredstva izločajo. Najnižji odstotek je tudi določen v samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnega dohodka.

Viri financiranja stanovanjske izgradnje pa ne zadoščajo samo iz predpisanih najnižjih stopenj, zato zakon določa tudi druge vire kot so iz sredstev skladov podjetja, samoudeležba koristnika stanovanja oziroma iskalca stanovanja. V Cinkarni bo neobhodno potrebno dosledneje uveljavljati pri gradnji in dodeljevanju stanovanj tudi samoudeležbo pri reševanju tiste gospodarske organizacije, kjer so zaposleni člani gospodinjstva. Prav tako z namensko štednjo oziroma vračanjem sredstev posameznikov v stanovanjski fond bo ena od kategorij pri uveljavljanju stanovanjske pravice.

Če hočemo nadoknaditi zamujeno v izgradnji stanovanj, bo potrebna izdatna solidarnost vseh članov kolektiva vsaj za določen čas.

Zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu

Osnove za zakon o družbeni pomoči v stanovanjskem gospodarstvu so bile izoblikovane v nalogi »Sistem družbene pomoči v stanovanjskem gospodarstvu«, ki je del obširne študije na osnovi analize stanovanja za bodoče stanovanjsko gospodarstvo v Sloveniji.

Z novim zakonom se želi doseči ekonomska najemina ob istočasni subvenciji vseh kategorij zaposlenih, vendar po različni stopnji. Diferencirano subvencioniranje stanarin je socialnega pomena. Subvencijo bi bilo treba zagotoviti samo tistim koristnikom družbenih stanovanj, ki imajo nizke družinske dohodke. Vendar se sprejema subvencija za vse kategorije v času od 1972 do 1975. leta po različni stopnji.

Za diferencirano subvencioniranje je treba spoštovati naslednja merila:

— družinski dohodek na člana družine

— stanovanjska površina na člana družine.

Družinski dohodek na člana gospodinjstva naj bo osnovno merilo za uveljavljanje subvencije. V glavnem se predlaga, da se vse kategorije razvrstijo v pet glavnih skupin. Vsaka skupina bo imela pravico do subvencije po različni stopnji in času trajanja. V ta namen bomo zbrali v Cinkarni za svoje stanovalce posebne podatke, po katerih bo mogoče dati osnovno oceno o pravici do subvencije, obenem pa dopolnili kartoteko z najnovjšim stanjem v stanovanjskem fondu.

Površina stanovanjskega prostora na člana gospodinjstva bo služila kot korektivno merilo. To pomeni, da bi predpisali normative za potrebno stanovanjsko kvadrato na člana družine. Če bodo ti normativi prekoračeni, bo koristnik stanovanja prišel v višjo kategorijo (prejemal bo nižjo subvencijo) kot bi mu pripadala na dohodek. S tem se želi tudi urediti nesoglasno razmerje, da posamezniki držijo več sobno ali več stanovanj, na drugem kraju pa se številčne družine stiskajo v eni sobici.

Kako naj izgleda v praksi razporeditev skupin, cena stanovanja, velikost stanovanja in gibanje dohodka oziroma osebnega dohodka in delež stanarine dohodka. Primer je povzet iz predloga, vendar so številke le kot primer za lažjo predstavo bralcu.

Koristnike stanovanj bi razporedili v pet skupin glede na dohodke in sicer tako:

— prva kategorija bi zajemala gospodinjstva, ki prejemajo na enega člana do 430 dinarjev,

— druga kategorija tiste z dohodkom na posameznega člana gospodinjstva med 431 in 500 dinarjev,

— tretja kategorija upošteva dohodek na člana gospodinjstva med 501 in 690 dinarjev,

— četrta kategorija dohodek med 691 in 860 dinarjev in peta kategorija dohodek na družinskega člana nad 860 dinarjev.

Do razvrstitve v takšne kategorije je prišlo na osnovi upoštevanja poprečnega osebnega dohodka 1.200 dinarjev, ki je predviden za leto 1972 in bi predstavljal dohodek gospodinjstva, do dohodka v višini 2.500 dinarjev, pri katerem bi znašala polna stanarina 10 % od družinskega dohodka. Menimo, da so v razponih med dohodki od 1.200 do 2.500 dinarjev zajeti dohodki večine stanovalcev.

Pod in nad temi mejami glede višine osebnega dohodka bi bilo treba predpisati poseben režim subvencioniranja. Gospodinjstvom, katerih dohodek na člana je nižji kot 430 dinarjev mesečno, ne bi smeli iz leta v leto zniževati subvencije, gospodinjstva z dohodkom na člana nad 860 dinarjev pa bi uvrstili v najvišjo kategorijo. Na takšen način bi zagotovili, da stanarina v družinskem dohodku nobene kategorije ne bi preseгла 10 % od celotnega dohodka. To pomeni, da bi v letu 1975 dosegli maksimalno poprečje 10 %.

(Nadaljevanje na 7. strani)

SODELUJTE V Cinkarnarju

Kako smo poslovali

(Nadaljevanje z 2. strani)

razen tega pa je kolektiv prejemal dva meseca le 80 % osebni dohodek, ker je poslovno leto 1969 končal z izgubo.

Vpliv fiksnih stroškov

Planirani fiksní stroški so prekoračeni za 1.692.601 dinar, oziroma za 2,67 %. To je prečiščen rezultat po odbitku zneska odstopanj od planiranih cen (podražitev) dinarjev 17.036.654, kar ni bilo planirano in prišteti osebni dohodkov režijskih obratov, ki so bili planirani na fiksnih stroških, dočim jih knjigovodstvo obravnava pod variabilnimi stroški. (dinarjev 4.217.243)

Ob povečanju fiksnih stroškov nad planiranimi in manjšem obsegu prometa od predvidenega je prišlo do povečanja udeležbe fiksnih stroškov v celotnem dohodku na račun dohodka.

Osnovni vzroki za povečanje fiksnih stroškov (če izvzamemo podražitev) so:

a) povečanje vseh cen uslug od PTT storitev preko podražitev v zvezi s službenimi potovanji in podobno;

b) povečanje stroškov za odvoz piritnih odgorkov, ker le-ti niso bili prodani na Jesenice v količinah, ki so bile planirane;

c) povečanje osebnih dohodkov nad planiranimi v skladu s sanacijskim programom in novim pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov z veljavnostjo 1. V. 1971.

Pregled doseganja finančnega rezultata po aneksu k sanacijskem programu od marca 1971

Neto vrednost realizacije je v devetih mesecih za 4,18 % izpod vrenosti, ki je bila po sanacijskem

programu predvidena. Razlogi za nedoseganje so navedeni že na predhodnih straneh. Pozitivno odstopanje pri variabilnih stroških oziroma negativno pri fiksnih je posledica knjiženja podražitev na fiksnih stroških. Druga kritja iz dohodka (odpis materiala, skupna poraba, stanovanjski prispevek) so presežena, ker je stanovanjski prispevek po sanacijskem programu vkalkuliran v stroških, knjigovodstvo pa ga krije iz dohodka (dinarjev 1.027.667). Zaradi tega nastaja tudi večje odstopanje pri drugem pokritju.

Dobiček, planiran po sanacijskem programu (ki je že upošteval podražitev in optimiziral proizvodnjo) je za razdobje devetih mesecev presežen.

Nujno povečanje osebnih dohodkov predvideno v sanacijskem programu je v devetmesečnem obdobju zajeto v poslovnih stroških.

Kaj vse vpliva na počutje delavca

(Nadaljevanje)
Utrujenost

Med faktorji, ki vplivajo na proizvodnjo, prav gotovo pa negativno vplivajo na delavčevo stališče do dela, zavzema pomembno mesto utrujenost.

Običajno se s terminom utrujenost operira kot z neko enotno kategorijo, čeprav je utrujenost pojav, ki varira z ozirom na intenziteto, ekstenzitetu in kvaliteto. Zaradi tega so tudi definicije utrujenosti različne. Če gledamo utrujenost s stališča proizvodnje, jo lahko označimo kot upadanje delovnega učinka zaradi intenzivnega in dolgotrajnega dela. S fiziološkega stališča je utrujenost zbir karakterističnih biokemijskih in funkcionalnih sprememb, ki nastanejo v organizmu zaradi dela. S psihološkega aspekta pa je utrujenost kompleksno doživljanje nelagodnosti, mlahavosti, večsih celo izčrpanosti.

Ne glede na to, s kakšnega vidika proučujemo utrujenost, pridemo do zaključka (na osnovi številnih proučevanj), da je uspešnejše obravnavati utrujenost, ne kot enotno kategorijo, ampak proučevati posamezne oblike utrujenosti. Različnim variantam utrujenosti je skupno to, da predstavljajo reversibilno poslabšanje pripravljenosti ali zmognosti za določeno delo.

Za lažje razumevanje ločimo telesno in mentalno delo in vzporedno temu telesno in mentalno utrujenost.

Kadar je telesno delo zelo intenzivno, lahko pride do izčrpanosti; to je do takšnega stanja, kjer se tudi z največjim naporom ne morejo več krčiti poprej aktivne mišične skupine. Izčrpanost karakterizira popolna blokada predhodne aktivnosti.

Druga vrsta telesne utrujenosti je stanje, ki se javlja običajno v drugi polovici delovnega razdobja pri različnih profesionalnih aktivnostih. Karakteristika te oblike utrujenosti je, da je difuzna, in da je delovni učinek (četudi upada), še vedno znatno nad ničlo.

Prehod med telesno utrujenostjo in mentalno utrujenostjo predstavlja tako imenovana utrujenost zasičenosti ali utrujenost, ki je posledica močnih emocionalnih tenzij, ki spremljajo določeno delo. Do zasičenosti pride večših tudi pri monotoni repetitivnih delih, kar se odraža v karakterističnem upadu proizvodnje v sredini delovnega razdobja. Utrujenost lahko povzročijo tudi močna čustvena vzburljenja, zlasti pri ljudeh, ki opravljajo odgovorna dela.

Mentalna utrujenost je posledica intenzivnega in dolgotrajnega intelektualnega dela in se kaže v različnih oblikah, odvisno od aktivnosti, ki jo je povzročila.

Če se hočemo boriti proti utrujenosti, je potrebno poznati vse njene objektivne in subjektivne simptome.

Nekateri objektivni znaki utrujenosti:

1. Upad kvantitete in kvalitete proizvodnje. Na osnovi merjenj, ki so bila izvršena v raznih podjetjih, je delovni učinek na kraju delovnega razdobja (osemurni delovnik) za povprečno 5–60% manjši od maksimalnega. To je predvsem značilno za težka fizična dela. Pri lažjem telesnem de-

lu, zlasti pa pri opravljenih, ki zahtevajo perceptivno kontrolo in mentalne procese, je upad delovnega učinka manjši ali celo izostane. V takšnih primerih ni toliko prizadeta kvantiteta kot pa kvaliteta dela.

2. Število (oziroma porast) napak. To je eden redkih objektivnih indikatorjev mentalne utrujenosti. Tako ugotavljamo utrujenost predvsem pri administrativnih delih.

3. Spontane prekinitve delovne aktivnosti in »odmori«, ki si jih vzame delavec sam nehoti ali premišljeno. Število takšnih prekinitev in njihovo trajanje je odvisno od trajanja dela in predstavljajo aktivno obrambo pred preveliko utrujenostjo in izčrpanostjo.

4. Pri intelektualnem delu lahko pride do tako imenovanih »blokov«; to so prisilni kratkotrajni odmori, ko človek ni v stanju, da misli na svojo nalogo.

5. Variabilnost hitrosti in kvalitete dela. Kadar se na krivulji dela pojavijo znatne variacije v delovnem učinku, je lahko to znak utrujenosti.

6. Spremembe v funkciji različnih organov. Tako se na primer v fazi utrujenosti poveča energetska potrošnja na enoto delovnega učinka.

7. Motnje psihomotorne spretnosti. Izražajo se v slabši koordinaciji gibov, v pojavljanju odvečnih gibov, v drhtenju, v daljših reakcijskih časih in podobno. Psihomotorne reakcije so slabo organizirane v prostoru in času. Zaradi teh motenj in otežkočene miselno-perceptivne kontrole postane delavec nesiguren, nepazljiv, neiznajdljiv, kar pogojuje nastanek profesionalnih nezgod.

Subjektivni znaki utrujenosti

Občutek, ki ga posameznik interpretira kot občutek utrujenosti, je lahko lokalizirana bolečina določenega organa, ki je bil angažiran pri delu, ali pa splošna mlahavost in difuzen občutek izčrpanosti vpliva na delavčevo motivacijo in njegovo stališče do dela pa tudi na druge psihične funkcije (dojemanje perceptivnih podatkov in podobno). Utrujenost močno vpliva na emocionalno življenje, človek postane čustveno labilen, njegova razdražljivost se poveča.

Trajanje dela in utrujenost

Številna proučevanja o vplivu dolžine delovnega dne na delovni učinek so pokazala, da predstavlja osemurni delovni čas optimalno trajanje za večino industrijskih in administrativnih opravil. V toku tedna raste delovni učinek od ponedeljka do srede oziroma četrtega (ko je dosežen maksimum) in upada proti soboti.

Omejevanje dela na samo pet delovnih dni ni vedno uspešno, ker se s tem poveča prekinitve

med petkom in ponedeljkom, kar ima za posledico podaljšano fazo uvajanja v delo.

Borba proti utrujenosti

Eno najvažnejših praktičnih nalog psihofiziologije dela predstavlja odpravljanje utrujenosti.

Med najuspešnejšimi načini odpravljanja, zmanjševanja ali preprečevanja utrujenosti so se pokazali: odmor, uživanje deficitnih stvari uporaba različnih stimulatorjev.

Odmor je lahko prekinitvev, zmanjšanje ali sprememba delovne aktivnosti. Pri organizaciji odmorov je treba misliti na štiri glavne momente: na časovni razpored odmorov, na trajanje odmorov, na število odmorov in na način oziroma obliko odmorov.

Zaradi dejstva, da se največji del utrujenosti odpravi v prvih minutah odmora, je racionalnejše uvesti več krajših odmorov, kot pa manjše število daljših odmorov. Seveda pa odmori ne smejo biti prekratki.

Po svoji obliki so lahko odmori pasivni ali aktivni. Pasivni odmor predstavlja relativno mirovanje in zajema prekinitvev aktivnosti, sedenje ali celo ležanje oziroma spanje.

Aktivni odmor pa ne predstavlja prekinitvev vsake aktivnosti, ampak spremembo predhodne aktivnosti (sprehod na svežem zraku, razgibanje, nenaporne športne igre in podobno). Medtem, ko je za težka fizična dela boljše pasivni odmor, je za lažja psihomotorna dela in repetitivna dela ustreznejši aktivni odmor. Posebno je koristen po daljšem intelektualnem delu.

Utrujenost je čestokrat posledica deficita določenih tvarin v organizmu, ki so potrebna za vzdrževanje ravnotežja notranjega miljeja organizma, oziroma za vzpostavljanje tega ravnotežja.

Zato se v stanju utrujenosti jemljejo vitamini (zlasti C in B₁), do ločeni hormoni, sladkor, glutaminska in fosforna kislina in podobno.

V borbi proti utrujenosti se uporabljajo tudi razni stimulatorji; to so takšna sredstva oziroma postopki, ki izboljšujejo trenutne delovne sposobnosti človeka s tem, ko delujejo kemijsko, fiziološko ali psihološko na človekov organizem. Med farmakodinamičnimi sredstvi se najpogosteje uporablja kofein (kofein poveča vzburljenost centralnega živčnega sistema), manj znane pa so razne benzendrinske spojine kot fenamin, aktedron in pervitin.

Stimulatorji povečajo delovni učinek, ker odpravijo občutek utrujenosti, ne pa same utrujenosti. Povečanje delovnega učinka ni posledica bolj ekonomičnega načina dela, ampak gre na račun rezerv v organizmu.

Obstajajo tudi tako imenovani fiziološki stimulatorji kot: lahka gimnastika, umivanje obraza in vratu z mrzlo vodo, hiperventilacija pljuč in podobno.

Vendar so se od vseh stimulatorjev pokazali najuspešnejši psihološki stimulatorji. To so situacije, ki privedejo do psihonervne aktivnosti, izražene v obliki interesa do dela, v delovnem zanosu. Na osnovi rezultatov raznih poskusov lahko zaključimo, da v določenih mejah pozitivna motivacija izboljšuje notranje pogoje dela. Prednost psiholoških stimulatorjev je tudi v tem, da le-ti po naravni poti aktivirajo obrambne mehanizme. Motivacija delavca, njegovo razumevanje dela, ki ga vrši, njegovo zadovoljstvo in njegova zainteresiranost skupaj z racionalnimi odmori, so faktorji, ki so odločilnega pomena v borbi proti utrujenosti.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Naše enote CZ in PV so se odlično izkazale

V počastitev stoletnice gasilstva v Celju je bila v juliju organizirana velika reševalna vaja po namišljenem potresu osme stopnje, ki je zajel industrijski predel mesta in del stanovanjskih hiš na tem območju (Gaberje). Pri tej vaji je sodelovalo okoli 800 gasilcev in pripadnikov civilne zaščite.

Ob 9. uri so sirene naznanile splošni alarm zaradi hudega »potresa«. V zelo kratkem času se je zbral ves komandni kader na zbornem mestu. Hitro in skrbno so proučili nastalo stanje in se dogovorili o potrebnih akcijah. Medtem so člani naših enot civilne zaščite in protipožarne varnosti prihiteli na zborni mesto pred naš gasilski dom. Tu je komandant sektorja tovariš Peter Pejanovič seznanil komandirje posameznih enot s stanjem na objektih v naši tovarni, ki jih je prizadel potres, in z nalogami, ki jih bodo morale enote opraviti.

Vse enote so imel težko in odgovorno delo, kajti »posledice« so bile hude. V obratu rafinacije cinka je izbruhnil »požar«, ki je »ogrožal« mazutne rezervoarje, »poškodovana« pa je bila tudi sama stavba. Obrat natrijevega hidrosulfida je bil popolnoma porušen; »prizadeti« so bili tudi rezervoarji žveplene kisline pri strani PIK; v obratu svinčevega milnija je naknadno izbruhnil »po-

žar«. Skratka hudo razdejanje, pri katerem je bilo treba računati tudi s številnimi ranjenci, ki so pri tej elementarni nesreči dobili lažje ali pa tudi hujše poškodbe. Pri iskanju zasutih ranjencev je pomagal tovariš Krajnc s svojim dresiranim psom, ki se je v tej akciji zelo dobro izkazal.

Ko so bili komandirji seznanjeni s podrobnostmi posledic te hude elementarne nesreče, so s svojimi ekipami odhiteli na prizadeta območja. Vse enote in vsak posameznik se je lotil naloge sila resno in požrtvovalno.

Vsa prizadeta območja so obiskali tudi člani občinskega štaba za obrambo pred elementarnimi nesrečami, na čelu s predsednico občinske skupščine tov. Olgo Vrabčičevo. O delovanju naših enot so se sila pohvalno izrazili, kar pričča da se člani vseh sodelujočih enot zelo resno zavedajo svojih dolžnosti in obveznosti v primeru take ali podobne nesreče. To je jamstvo, da nas še tako huda katastrofa ne bi zatekla nepripravljene.

NA IZLETU Z NAŠIMI UPOKOJENCI

Izpolnila se je želja mnogih udeležencev lanskoletnega izleta, ki je bil prirejen za upokoјence. Komisija za družbeni standard je letos zanje organizirala izlet na Dolenjsko. Udeleženci izleta so si ogledali Formo vivo v Kostanjevici, kostanjeviško kraško jamo in rojstno hišo predsednika republike maršala Tita v Kumrovcu.

Ker smo želeli, da bi se čim več upokoјencev udeležilo izleta, smo slehernemu, čigar naslov smo imeli poslali pismeno obvestilo. Izkazalo se je, da nekateri naslovi ni-

na umetnem otoku sredi Krke. Kostanjevica ima vrsto zanimivosti. Poleg izredno razgibanega kulturnega življenja (Lamutov likovni salon, Gorjupova galerija,

so bili točni, ker so se nekateri odselili, zato so vabila priromala nazaj. K sreči so mnogi od teh dobili informacije o izletu pri nekdanjih sodelavcih.

Lepo jesensko nedeljo se je zbralo pred »Celeio« toliko naših nekdanjih sodelavcev, da je bilo

Dolenjski kulturni festival, stalna kiparska razstava Forma viva) ima še vrsto zgodovinskih zanimivosti, ki so nastale pred davnimi stoletji. Kljub temu, da ima danes Kostanjevica le okoli 500 prebivalcev, spada med najmanjša mesta na Slovenskem, saj se s tem

polnih kar šest avtobusov; zbralo se jih je ookoli 240. Kolona avtobusov je krenila proti Kostanjevici, ki ji nekateri pravijo tudi Dolenjske Benetke — leži namreč

nazivom ponaša že preko 700 let. Kot pomembno obrambno in trgovsko postojanko so jo grofje Spanheimski močno utrjevali. V neposredni bližini so dali zgradi-

ti v 13. stoletju znani cistercijski samostan, ki je bil v tistem obdobju eden izmed najbogatejših na Slovenskem (na slikah levo zgoraj in desno spodaj). Pred približno 200 leti je samostan razpustil cesar Jožef II. Med drugo

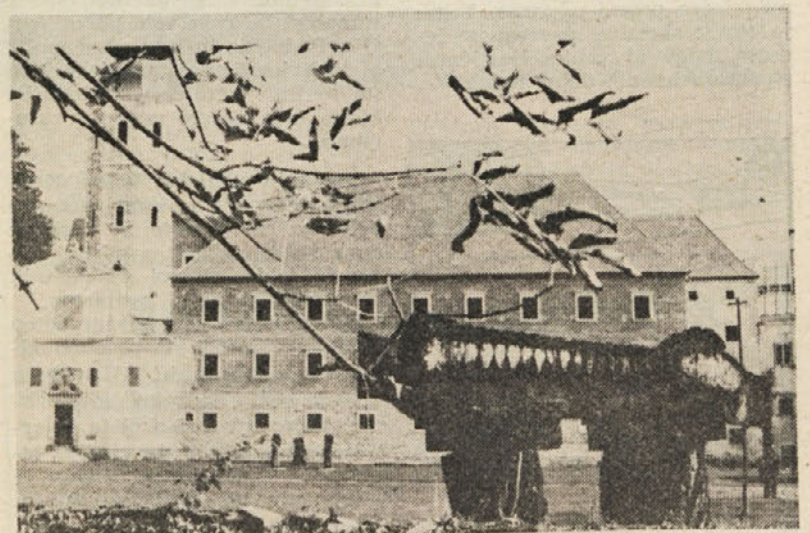
izletniki obiskali, je bila kostanjeviška kraška jama, ki se po velikosti sicer ne da primerjati z znamenito Postojnsko jamo. Jama so odkrili že 1937. leta na svojevrsten način. Po nekem hudem nalivu, ko se je baje utrgal oblak,

svetovno vojno je bil del samostana zaradi hudih bojov z okupatorjem močno poškodovan. Zaradi njegove izredne gotske arhitekture je znan po vsej Evropi. Ker spada med naše pomembne kulturnozgodovinske spomenike, poškodovane dele obnavljajo.

je začela bruhati voda iz zemlje. Voda je naredila svoje — odprla je »vrata« v čudovit podzemni svet (na sliki desno v sredini). Jama je bila odprta za obiskovalce letos v avgustu.

Ko so se izletniki ob izdatnem kosilu in dobri kapljici v Čateških

V neposredni bližini samostana se že deset let zbirajo kiparji iz vsega sveta na simpoziju, imenovanem Forma viva. Njihove skulpture, ki so jih izoblikovali iz hrastovega lesa iz bližnjega krakovskega gozda, stojijo tam, kjer so jih oblikovali. Naslednja zanimivost, ki so jo

Toplicah nekoliko opomogli, so nekatere ob zvokih harmonike, ki jo je imel eden izmed sopotnikov s seboj, zasrbeli podlati (slika levo spodaj).

Na poti proti Celju so si ogledali v Kumrovcu rojstno hišo predsednika Tita, ki je preurejena v mezu (slika levo v sredini).

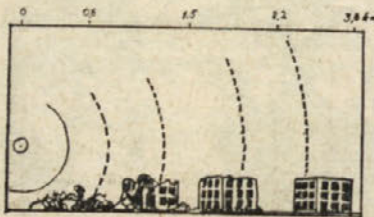
NEVARNOSTI, KI GROZIJO V SODOBNI VOJNI

(Nadaljevanje)

Železne stebre lahko poškodujejo drobci bombe ali zračni pritisk, če je bomba eksplodirala čisto blizu. To povzroči ugreznanje, katerega lahko v določenih primerih spremljajo razpoke v vezeh grede, in rušenje enega dela stavbe.

Stebri iz armiranega betona mnogo lažje zdržijo gornje učinkovite eksplozivnih plinov (pa tudi delcev), ker so debelejši, pa tudi zveza greda—stebri je nekoliko trdnjša. Zato bo v teh stavbah pojav rušenja nekoliko manjši.

Stenske ploskve zidov, ki izpolnijo prostor med stebri in gredmi reagirajo popolnoma enako pri obeh vrstah skeletov, iz železa ali iz armiranega betona. Zidovi bi bili zaradi zračnega udarca bombe porinjeni navznoter ali navzven kot pri ostalih neskeletnih zgradbah, vendar strešne in mednadstropne konstrukcije lahko ostanejo na mestu, ker večina stebrov ostane nedotaknjena, čeprav so osrednji stebri zaradi sile zračnega pritiska odtrgani. V določenih primerih se lahko strešne in ostale konstrukcije odtrgajo istočasno kot zidovi, čeprav ostanejo ostali stebri nedotaknjeni.

Ukrivljanje in deformiranje gred železnega skeleta je lahko pogosto, vendar ne toliko od zračnega udarca, ampak zaradi požara, medtem ko je armirano-betonski skelet zelo odporen proti požaru.

Poškodbe na zgradbah iz bondruka

Bondruk zgradbe, čeprav manj trdne, zaradi tankih zidov (normalna širina opeke) in precej kratkih lesenih delov, so vendar na udarce precej odporne. Temu je vzrok skeletna povezanost lesenih delov in velika elastičnost strukture lesenih delov bondruka.

Bondruk je v pravem pomenu besede majhen in slab sklop skeleta, vsekakor z mnogo manjšim odporom proti rušenju kot pa armirano-betonski skelet.

Pri potresu se bondruk dobro obnese.

Lastnosti posameznega gradbenega materiala

Kadar govorimo o trdoti posameznega zidu, pri tem dejansko mislimo na trdoto kamna oziroma opeke kot posameznih delov, ki se nizajo in zlagajo v figure geometrijskih oblik, in njegovo medsebojno vez — malto ali omet.

Kamen je sicer trd in čvrst material, odporen proti rušenju glede na svojo veliko težo in obdelavo, vendar moramo pripomniti, da je odpornost kamnitega zidu glede na rušenje sorazmerna njegovi obdelavi. Kamen tesanec je težje rušiti tudi v primeru, če je zidan »na suho«, brez veziva, kot pa slabše obdelan kamen, posebno okrogel.

Opeka solidnejše izdelave se prav tako težje ruši (drobi) kot pa mehkejša, slabše žgana opeka, ki se rajši lomi in kruši. Vsekakor klinker opeka predstavlja nesporno odpornejši material, kot pa navadna opeka, da ne govorimo o opeki, ki je žgana na soncu. Votla opeka, ki se izkorišča za izpolnitve med skeletom in za notranje pregradne zidove je manj odporna proti obremenitvi in rušenju.

Strešna opeka je najbolj izpostavljena rušilnim učinkom. Zaradi tega nastanejo najprej iz te opeke ruševine, ki se razletijo daleč naokoli.

Malto ali omet kot vezivo delimo v glavnem v apneno in cementno malto. Apnena malta, ki je največ uporabljena pri starejših stavbah kakor tudi v novih neskeletnih konstrukcijah, spada v materiale, ki se zelo lahko krušijo. Podolžna in cementna malta se težje kruši; najdemo jo v vseh solidnejše zgrajenih objektih. Malta daje največ prahu v ruševinah.

Beton in armirani beton. Konstrukcije iz armiranega betona in jekla so zelo čvrste in odporne proti rušenju. Toda armirani beton in jeklo sta pri neskeletnih konstrukcijah manj zastopana.

Beton, posebno armirani beton (z jekleno mrežo) sta posebno odporna proti rušenju. V primeru rušenja spodnjih delov konstrukcije, se gornji deli skeleta iz armiranega betona težko zrušijo, torej se ne podro vedno, ampak se le deformirajo, zvijejo, kot da visijo pritrjeni na ostali del nedotaknjene konstrukcije. To interno povezovanje nastane v glavnem zaradi jeklene armature.

Jeklene konstrukcije so nekoliko bolj občutljive na rušenje glede na armirano betonsko konstrukcijo. Jeklene stebre lahko poškoduje eksplozija bombe v bližini konstrukcije; sesede se

eden ali več delov zgradbe ne glede na to, da so stebri in trami (skelet) zelo močno med seboj povezani — varjeni ali kovani.

Les se pri rušenju lomi ali poka. Pri tem kaže veliko elastičnost. To se vidi predvsem v mednadstropnih konstrukcijah neskeletnih zgradb, kjer je les kot gradbeni material precej zastopan. Pri rušenju strop in pod zadržita svoje ploskve v celoti tudi takrat, če treščijo na zemljo, ker se zaradi slabe povezave hitro odtrgajo od zidu. To homogenost mednadstropne konstrukcije (v manjši meri ostrejša) dajejo gosto zabiti žebli med tramovi in deskami. Leseni okvirji, podboji ali okenski okvirji so že pri relativno slabših udarcih vrženi v celoti iz svojih ležajev.

Poškodbe na instalacijah

Ob elementarnih in drugih hudih nesrečah, a največ pri bombardiranju mest, prihaja vedno do poškodb industrijskih, mestnih in hišnih instalacij: vodovoda, kanalizacije, električnih, plinskih in toplotnih napeljav. Vse te instalacije so običajno v zemlji 1,5 m globoko, do koder prodirajo delci eksplozije razdiralnih bomb, celo tistih, ki imajo najmanjši kaliber. Poškodbe na instalacijah lahko nastanejo tudi ko bomba pade daleč od njih, ker nastane zaradi potresa premikanje tal. To lahko pripelje do tega, da se izvlečejo spojnice in nastanejo razpoke na ceveh. V zgradbah pa lahko nastanejo razpoke in premiki v zidovih ter mednadstropnih konstrukcijah zaradi potresa zemlje, kar povzroča pokanje in trganje cevi in drugih instalacijskih napeljav.

Neprekinjeno delo omrežja mestnih, industrijskih in hišnih instalacij ima poseben pomen za

življenje in obrambno moč mest, industrijskih centrov in naselij. V sistemu mreže mestnih instalacij ima vodovodna mreža poseben pomen. Pomanjkanje vode otežkoča borbo proti požarom, povzroča razne bolezni, ki so vzrok nehigiene oziroma nemogočih življenjskih pogojev. Zaradi tega morajo enote civilne zaščite (za to specializirane) skrbeti, da poškodovane instalacije čimprej popravijo.

Poškodbe na električnih instalacijah

Velika razvejanost električne mreže omogoča maksimalno izkoriščanje, boljši in ekonomični prenos električne energije od izvora do potrošnika. Toda v izrednih pogojih kakor so elementarne in druge hude nesreče, je razvejanost zelo občutljiva. Uničenje je možno po vsej dolžini električnega kroga, od izvora preko vodov visoke napetosti, transformatorskih postaj, razvodnih kabin in razvodnih tabel, vozlišč vodov visoke napetosti in vodov nizke napetosti, podzemnih kablov, zračnih vodov na drogih in brez njih, izolacijskega materiala, sklopov, stikal, merilnih naprav, varovalk pa vse do potrošnih naprav v gospodinjstvih, ustanovah, javnih službah ali industrijskih obratih. Od poškodb ni izvzet niti en del iz celotnega električnega sistema, zato ker so negativni učinki ob elementarnih nesrečah ali drugih hudih nesrečah, kot na primer pri zračnem napadu, vedno prisotni.

Največji povzročitelj uničenja električne mreže in celotnega nje-nega sistema so v glavnem mehanske poškodbe, vlaga, visoke temperature in delovanje kemikalij.

(Nadaljevanje prihodnjilj)

NESREČE PRI DELU

V mesecu oktobru so se poškodovali pri delu in na poti v službo.

V MEHANIČNI DELAVNICI

KOBULA Zvonko je varil rezervoar. Pri tem je stal na lestvi, le-to je zaneslo tako, da je ponesrečenec padel z lestve in si pri tem poškodoval levo roko.

LAZAR Ivan je dobil pri demontaži črpalke opeklino. Kislina mu je poškodovala levo roko.

PERGER Vinko iz kleparske delavnice je zdrsnil z lestve, ko je popravil žlebove. Pri tem je dobil težje poškodbe po glavi in obeh rokah.

ŽAGMAJSTER Ludvik je menjal nože na dozirni napravi. Pri tem mu je prišlo nogo med valje.

VALJARNA

LUKAČ Vladimira je pri dviganju potisnila podajalna miza. Pri tem si je poškodoval glavo in hrbet.

ŠUNDERIČ Srečko si je poškodoval sredinec desne roke. Udaril se je ob rob vrat, ko je polnil peč.

VOČANEC Ivan pa si je poškodoval mezinec leve roke pri polnjenju peči.

SKLADIŠČE KEMIJE I.

JOVANOVIČ Rade se je poškodoval pri transportu bremena. Pri padcu si je poškodoval roko.

TRANSPORT

KAMENŠEK Anton se je urezal v kazalec leve roke, ko je lezel v vagon.

GRADBENI ODDELEK

OPERČKAL Vinko si je pri čiščenju kanalov poškodoval podkomolec desne roke.

NESREČE NA POTI NA DELO

VIDOVIČ Ivanka se vozi na delo s kolesom. Pri prehodu preko železnice je nerodno stopila in si pri tem poškodovala desni gleženj.

KALAFATIČ Slavko se je na poti na delo zaradi slabe ceste prevrnil s kolesom. Poškodoval si je desno roko v zapestju.

Ocenjevalna vožnja - voznikov amaterjev

V nedeljo, dne 7. novembra, je avto-moto krožek našega društva Ljudske tehnike priredil ocenjevalno vožnjo za voznike amaterje na relaciji Celje—Arja vas—Velenje—Šoštanj—Letuš—Nazarje—Šentrupert—Celje. Proga je bila dolga okoli 90 kilometrov. Tekmovanja se je udeležili le šestnajst voznikov amaterjev in sovoznikov.

Ko so se okoli sedme ure začeli zbirati prvi tekmovalci, je tekmovalna komisija že vse skrbno pripravila za start. Najprej je bilo treba ugotoviti, ali so vsa vozila brezlibna za promet, nato so tekmovalci prejeli skico tekmovalne proge in tekmovalni pra-

vilnik. Vrstni red starta so si tekmovalci izbrali sami — z žrebom.

Tekmovalna proga je bila razdeljena v dve etapi, in sicer od Celja do Nazarja, kjer je bila javna kontrola ter od Nazarja do Celja. Na vsaki etapi pa je bila še po ena tajna kontrola. Tekmovalci so poznali dolžino posameznih etap in

povprečno hitrost, s katero naj bi vozili, izračunati pa so si morali čas prihoda na vse kontrole in na cilj. Za prehiter ali prepozen prihod na katero izmed kontrol

1. Slokan D. in Skale V. (9,5), 2. inž. Belič U. in Lukašček Z. (19), 3. Zalokar (21), 4—5 Zele P. in Zele M. (23) ter Uranič J. s soprogo (23), 6. Mirnik M. (24,5), 7.—8.

ali na cilj (za vsakih deset sekund) je tekmovalec dobil po eno kazensko točko.

Zadeva sicer izgleda zelo enostavno, toda... na cesti nisi sam, temveč sta dve tajni kontroli, ki budno spremljata vrtenje kazalca na uri in zapišeta sleherno kazensko točko, nadalje omejitve hitrosti itd. Vozniki so morali tudi prečkati železniško progo, kjer so ponekod bile zapornice spuščene.

Ker so bile nagrade lepe (1. pre-

Krajnc (30), 7.—8. Košenina R. (30), 9. Gobec M. (35,5), 10. Škerjanc (41), 11. Pungeršek V. (42,5), 12. Hrastnik R. (46,5), 13. Kovačič (50), 14. Vergeva S. (62,5), 15. Jesenovec O. (76) in Pungeršek S, ki je bil diskvalificiran, ker ni peljal mimo kontrol. (Številke v oklepaju pomenijo število kazenskih točk, ki so si jih tekmovalci »prislužili«). Organizatorjem in udeležencem gre vse priznanje.

Kljub temu, da je tovrstno tek-

O stanovanjski problematiki

(Nadaljevanje s 4. strani)

Kot merila za normalno potrebne stanovanjske prostore je potrebno upoštevati naslednje:

- gospodinjstvo z enim članom 30 m²,
- gospodinjstvo z dvema člani 45 m²,
- gospodinjstvo s tremi člani 60 m²,
- gospodinjstvo s štirimi člani 75 m²,
- gospodinjstvo s petimi člani 90 m²,
- za vsakega nadaljnega člana gospodinjstva še po 15 m².

Pri določanju teh normativov smo upoštevali, da je minimalna površina za enosobno stanovanje 30 m² ne glede na to, če v tem stanovanju stanuje tudi en sam človek. Za vsakega nadaljnega člana gospodinjstva je norma glede kvadrature povišana za 15 m²,

če upoštevamo potreben obseg stanovanjskih prostorov na enega člana gospodinjstva.

Subvencija stanarin naj bi se črpala iz solidarnostnega fonda, v katerem bodo gospodarske organizacije prispevale svoj delež dohodka. Za realnejšo oceno višine prispevka je potrebno tudi pri nas na osnovi čim točnejših podatkov določiti ta merila. Istočasno pa bo potrebnih vrsto podatkov pri uveljavljanju svojih pravic, predložiti pri uveljavljanju subvencije. V ta namen bo v Cinkarni v prvi fazi poslan vprašalnik vsem, ki stanujejo v cinkarniških stanovanjih, v naslednji fazi pa vsem v stanovanjih družbene lastnine. Vprašalnik bo zajemal vse tiste podatke, katere bo potrebno še dodatno dopolniti, zato naj bi vsi v svojem lastnem interesu vprašalnik v določenem času in čim točneje izpolnili.

M. Andrejaš

vleke za avtomobilske sedeže, 2. avtomobilska guma, 3. garnitura ključev) so si vsi prizadevali dobiti čim manj kazenskih točk. Tekmovalci so se uvrstili takole:

movanje zanimivo, trasa je bila primerna za slehernega voznika amaterja, preseneča dejstvo da ni bilo več tekmovalcev, čeprav se vsi radi vozimo.

OBVESTILO UPOKOJENCEM

Vabimo upokojence našega podjetja, da se zaradi vložitve zahtevka za priznanje zavarovalne dobe s povečanjem (beneficirane delovne dobe) zglasijo v kadrovskem sektorju Cinkarne — v oddelku za socialno zavarovanje, in sicer vse tiste upokojence, ki so po 15. maju 1945 delali v našem podjetju na naslednjih delovnih mestih:

v pražarni; starem PIK; v talilnici pri odvozu ogorkov, dovozu šarže; v keramiki; superfosfatu pri taljenju bakra, nadalje kurjači v cinkovem belilu; pri kadmiju; elektro in avtogenem varjenju, vzdrževanju električnih in strojnih naprav v proizvodnji cinka in na delovnem mestu tehničnega nadzora v proizvodnji cinka.

Podrobnejša pojasnila lahko dobite v oddelku socialnega zavarovanja v kadrovskem sektorju.

Kaj vse vpliva na počutje delavca

(Nadaljevanje s 4. strani)

Monotonija

Moderen način proizvodnje čestokrat spremlja posebna doživljajska reakcija, ki jo imenujemo monotonija. Delavec jo doživlja kot kompleksen občutek dolgočasja, zasičenosti in nelagodnosti. Poleg objektivnih karakteristik delovnega procesa (fragmentarne naloge, stereotipni gibi itd.) delujejo na sam pojav monotonije tudi določene osebnostne karakteristike. Proučevanja so pokazala, da so proti monotoniji odporni tisti delavci, ki znajo v svoje delo vnesti smisel in ki v teku dela postavljajo neke bližnje cilje. Daljše doživljanje monotonije lahko vpliva negativno na osebnost delavca. Občutljivi delavci postanejo zlovoljni, osamljeni; v težjih primerih lahko razvijejo tudi psihoze.

KADROVSKE VESTI

V mesecu septembru so prišli v podjetje: TRAVNER Magda, SAMARDIČ Asima, BONAJA Dragica, ORLČNIK Ferdinand, DEBELAK Slavko, JENSTERLE Vincenc, JOŠT Jožef, ZORKO Anton, ŽAGAR Anton, KOŠENINA Božidar, VAJDL Janko, KOS Leopold, GABER Milan, KOŠEC Zvonko, JERNEJC Danijel, OMERZEL Peter, VERBIČ Dragoslav, ČUBRIČ Radosav, RABRENOVIČ Dragoljub, PRELIČ Milovan, ARSOVIČ Radmil, RADOSAVLJEVIČ Mikan, VINDIŠ Peter, DORĐEVIČ Dragica, STOŽIR Brigita, BAŠKOV Dragoljub, ČAKŠ Ivan, KOZOVINC Lidija, NARAKS Peter, KOLAR Edvard, STORMAN Marija, VODOVNIK Peter, MARTINOVIČ Migula, JOCIĆ Lalko.

Odšli iz podjetja: ASANOV Salih, SELIMI Hadil, HORVAT Milan, PETEK Franc, SEVIČ Trivo, RUZOJČIČ Nedeljko, STANOJEVIČ Ranko, RABRENOVIČ Dragoljub, ČUBRIČ Radosav, ČUBRIČ Dragoslav, TOPLAK Stanko, TESIČ Milan, MILKUNOVIČ Ibro, MUSIČ Omer, NIKOLČVSKI Goce, KORENT Jože, ROMIH Franc, REPAR Jože, DEL NEGRO Boris, MALI Danilo, VODEB Edvard, ARNŠEK Edmondo, BALIJA Zenelj, ZVER Jože, KUZNER Jože, ALIČ Fahir, HIDIČ Muradi, VUKMAN David.

Upokojeni so bili: SKALE Konrad, PODGAJSKI Agica, MEDVED Alojz.

V JLA so odšli: ZAVRŠNIK Bojan, PILIH Ivan, KOLAR Jože, ASENBERGER Jože, SENICAR Maksimiljan, IVANUŠA Ivan, KAČIČNIK Marjan.

Izdaja Cinkarna, metalurško kemična industrija, Celje. Urejuje uredniški odbor. Odgovorni urednik Zlatko Šentjurec. Glasilo izhaja vsakega 15. v mesecu. Prispevke sprejemamo do 28. v mesecu. Rokopisov in slik ne vračamo. Naslov: Uredništvo glasila »Cinkarnar« Cinkarna, Celje. Telefon 39-81, interna 430. Tisk in klišeeji CETIS grafično podjetje Celje

Z določenimi ukrepi lahko vpliv monotonije zmanjšamo. Na prvem mestu je menjanje delovnih nalog v toku delovnega dne. Optimalni ritem teh nalog je potrebno odrediti za vsako opravilo posebej. Drugi takšen ukrep je sistematično menjanje delovnih mest, vse dokler delavec ne preide vseh delovnih operacij, tako

da uvidi smisel opravila, ki ga izvršuje.

Doživljanje monotonije se zmanjša tudi z vstavljanjem krajših odmorov v proces dela. S tem se zadovoljuje potreba delavca po spremembi, poleg tega pa predstavljajo vnaprej določene prekinitve oporiščne točke, ki prav tako razbijajo monotonno perspektivo dolgotrajnega dela.

V določenih primerih lahko tudi uvajanje glasbe deluje pozitivno in pomaga razbiti monotonijo. Izkušnje so pokazale, da je glasba predvsem uspešna pri enostavnih in repetitivnih manualnih delih, medtem ko je brezkoristna ali celo škodljiva pri opravilih, ki zahtevajo maksimalno koncentracijo delavca. Pri izboru glasbe je potrebno pomisliti na želje delavcev, na intenziteto, ritem, trajanje in razpored glasbe.

Doživljanje monotonije lahko odstranimo z delovanjem na motivacijo. Če že ni mogoče narediti delo samo po sebi zanimivo, potem poskušamo z ustreznimi razlagami in kulturno-političnim vzgajanjem doseči to, da delavec uvidi splošni družbeni pomen svojega dela.

Vedno bolj pa bi naj prevladoval tip delavca, ki je zaradi hitrega tempa dela in življenja, zlasti prometnih sredstev, prevoza in hoje na delovno mesto in nazaj, ko so živci v stalni napetosti, ko je z vsemi mislimi in čustvi vprežen v dinamiko življenja, ki bo zadovoljen, da more v enoličnih delovnih gibih ob stroju vsaj za nekaj ur izklopiti osebni miselni napor in se umakniti pred utrujajočo dinamiko življenja. V sodobnem delavcu bi se naj ustvarjal vedno bolj harmonični odnos do stroja in njegove monotonije, v katerem bi naj sploh videl smisel industrializacije življenja: če stroj misli in dela namesto človeka, potem naj bi se delavec ob njem miselno in telesno odpočil. Za ta tip delavcev torej sestavine objektivne monotonije dela, ki so bile navedene kot neugodne za delavčovo počutje pomenijo ravno nasprotno — dobrodošlico osnovno za nov način življenja.

Konec!

Zahvala

Ob prerani izgubi ljube mame

MARIJE GOVEDIČ

se zahvaljujemo kolektivu nove žveplene kisline in sindikalni podružnici Cinkarne za darovane vence.

Se enkrat najlepša hvala vsem tistim, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti.

Žalujoči sinovi
z družinami

Dopisujte

v svoj
časnik

Krvodajalska akcija v Cinkarni

Dne 17. decembra 1971 bo v cinkarniški ambulanti zadnja krvodajalska akcija v letošnjem letu.

Občinski odbor Rdečega križa in transfuzijski oddelek celjske bolnišnice vladno vabita vse cinkarnarje, da se za oddajo krvi prijavijo v čim večjem številu. Pridite in pomagajte zdravstveni službi reševati življe-

nja. Ne dovolite, da zaradi pomanjkanja tekočine, ki je lahko daruje in žrtvuje EDINO LE ČLOVEK, ugasne neko življenje. Pokažite svojo solidarnost, družbeno zavest in sočutje do sočloveka bolnika. SAMO KRI NADOMEŠČA KRI!

DARUJMO KRI — RESUJMO ŽIVLJENJA!

Objavljamo spored filmov, ki jih bomo gledali od 15. novembra do 15. decembra 1971.

Kino Union

Od 15. do 18. novembra UBIJ VSE IN SE VRNI SAM, italijanski barvni film

Od 19. do 20. novembra ZADNJI POZIV, ameriški barvni film

Od 21. do 23. novembra DROBNE STVARI, KI SO ŽIVLJENJE, francoski barvni film

Od 24. novembra do 2. decembra TORA, TORA, TORA, ameriški barvni film

Od 3. do 6. decembra USODA NEKE ZENSKE, španski barvni film

Od 7. do 9. decembra JAZ LJUBIMEC, švedsko-danski barvni film

Od 10. do 14. decembra ZANDAR GRE V POKOJ, francoski barvni film

Kino Metropol

Od 16. do 18. novembra KRIK V TEMI, francoski barvni film

Od 19. do 21. novembra BORSALINA, francoski barvni film

Od 22. do 25. novembra ŽIVLJENJE V DVOJE, nemški barvni film

Od 26. do 29. novembra PLAČANEC, ameriški barvni film

Od 30. novembra do 2. decembra DRUŽBA ZA UMORE, angleški barvni film

Od 3. do 5. decembra PREISKAVA NAD BREZHIBNIM DRZAVLJANOM, italijanski barvni film

Od 6. do 9. decembra PRVA LJUBEZEN — NANANI, japonski barvni film

Od 10. do 12. decembra SPREHOD PO POMLADNEM DEZJU, ameriški barvni film

Od 13. do 16. decembra DJANGO STRELJA PRVI, ameriško-italijanski barvni film

Kino Dom

Od 16. do 18. novembra REVOLVERJI VELIČASTNIH SEDEM, ameriški barvni film

Od 19. do 21. novembra DA GOSPOD, italijanski barvni film

Od 22. do 25. novembra RODIL SE JE DEČEK, ameriški barvni film

Od 26. novembra do 2. decembra BOMBAZ PRIHAJA V HARLEM, ameriški barvni film

Od 3. do 5. decembra BALALAJKA, ameriški film

Od 6. do 9. decembra LETEČI HOLLANDEC, nemški barvni film

Od 10. do 13. decembra ŽIDOVIGREHA, francosko-italijanski barvni film

Od 14. do 16. decembra SONČNICE, italijanski barvni film

Predstave so vsak dan ob 16. in 20. uri. Program objavljamo po podatkih Kino podjetja Celje in za spremembe ne odgovarjamo.